

til enhver tid at sværge til en bestemt fører, en ejendommelighed, der fik udtryk i og styrkedes ved sognebaandsløsningen. Th. Larsen nævner for Vendsyssel en række indbyrdes højst forskellige præster, der saaledes efter hinanden udpegedes af folkestemningen til førere, og her gaar hans skildring ned til 1900; men man formentlige. Disse er kun faa punkter af de mange, der kunde nævnes som eksempel paa den frihed, hvormed Th. Larsen staar nævnes som eksempel paa den frihed, hvormed Th. Larsen staar overfor den bevægelse, hvori han dog selv har været en drivende kraft; desmere tak skylder enhver dansk historiker ham for det værdifulde bidrag til forstaaelsen af vort folks historie i 19. aarhundrede, som han i sit fortrinlige lille skrift har ydet.

E. A.

Topografi.

Sognene Nord for København, der sikkert i kulturhistorisk Henseende hører til de interessanteste i Landet, har hidtil savnet en indgaaende topografisk Behandling, omend mangfoldige Bidrag til deres Historie lejlighedsvis er fremkommet i Skildringer af de Personer, der i kortere eller længere Tid har levet her, ligesom ogsaa Louis Bobé i sin Afhandling: **Lystrejser og Lystgaarde i Københavns Omegn** (i Hist. Medd. om København IV) kaster talrige Strejflys over disse Egnens Historie. Ejler Nystrøms Bog om **Gentofte Sogn** (1916), der slutter sig nøje til en tidligere Skildring af **Søllerød Sogn** og kan ventes at blive fulgt af en tilsvarende om Lyngby, vil derfor yde en ofte savnet Hjælp, ikke blot til Studiet af selve Egnens Historie, men ogsaa, hvad der turde være af endnu større Interesse, til Studiet af de velhavende Borgerkredse, der i 18. og 19. Aarh., ledet af den voksende Naturfølelse, i stadig større Tal søgte ud til deres Lystgaarde i Hovedstadens naturskønne Omegn. Med en overordentlig Flid og grundig Udnyttelse af det spredte utrykte Kildemateriale er her de enkelte Ejendommers og Lokaliteters Skæbne under skiftende Ejere og Kulturperioder gennemgaaet, og hvad de sidste to Aarhundreder angaar, vil man i saa Henseende sjældent savne Detailoplysninger af nogen Betydning. Derimod kunde man undertiden ønske, at de utallige Enkeltheder, der meddeles, var sammenfattet til lidt mere almindelige Kulturbilleder; for Hvidøres og Skovshoveds Vedkommende er det lykkedes godt, men selv Skildringen af historisk saa interessante Ejendomme som Bernstorff og Charlottenlund opløser sig mest i en grundig Opregning af de enkelte Data i Ejendommenes Historie, fulgt af lige saa grundige Bygningsbeskrivelser. Hvad der mest falder i Øjnene her, er den overordentlige Hyppighed, hvormed Lyst-

gaardene skiftede Ejere; man faar uvilkaarlig det Indtryk, at Landstederne for en stor Del af deres Ejere i lige saa høj Grad har været Handelsobjekter som Lystgaarde. Som Værket foreligger, prydet med Mængder af ældre og moderne Billeder, er det imidlertid ikke blot blevet en solid Udsigt over Gentoftes Topografi, men giver ogsaa et Utal af Oplysninger til de sidste Aarhundreders Kultur- og Personalhistorie. Et Billede, man savner, er J. Dahls stemningsfulde Tegning af Kilden i Vangede fra ca. 1870 (Originalen i Dansk Folkemindesaml., gengivet i Fra Dansk Folkemindesaml. I, 14); sammenholdt med det i Gentofte Sogn gengivne moderne Billede af Kilden, vilde det tillige give et godt Indtryk af de Forandringer, Egnen har undergaaet i de sidste 50 Aar. Meget maa man ogsaa beklage Mangelen af et Personalregister, der i et Værk som dette, hvor Ejerne ofte frembyder nok saa stor Interesse som Ejendommene, i høj Grad vilde lette Benyttelsen.

Thomas B. Bang.

I **En fynsk Sognekommune gennem Tiderne** fortæller fhv. Folketingsmand Sørensen Allesø jævnt og fordringsløst to fynske Sognes Historie, Allesø og Næsbyhovedbroby. Som Træk af særlig agrarhistorisk Interesse er der Anledning til at fremhæve den S. 18 givne Skildring af Omdelingen af Hartkornet under Allesø By ved Aaret 1772. Under Kronen havde der været 26 Gaarde med ca. 134 Tdr. Hrtk., nu blev Hartkornet lagt ens paa 22 Gaarde; der blev 3 smaa Gaarde paa 1 Td. Hrtk., medens en Gaard blev nedlagt. Sammen med Omdelingen af Hartkornet gik en Omdeling af Landgilden. Den Praxis at omdele Landsbyernes Hartkorn og derigennem gøre Gaardene lige i Tilliggende og lige i Ydelse ser vi saaledes her endnu anvendt i Tiden tæt op mod de store Reformers Tid. Ogsaa om Udskiftningen beretter Forf.; den fandt Sted 1799. Det fremgaar af Skildringen af Næsbyhovedbroby, at der i denne By i ældre Tider fandtes adskillige Tvillinggaarde. Denne Skildring vilde have vundet adskilligt i almen Interesse, om Forf. var gaaet ind paa en mere i det enkelte gaaende Redegørelse for, hvorledes Forholdet i Virkeligheden var mellem saadanne Tvillinggaarde og, om muligt, havde oplyst, hvornaar dette ejendommelige Forhold er kommet frem, og hvorledes det blev behandlet ved Udskiftningen.

Af den „sognekommunale Udvikling“ gives der en alsidig Skildring under: Fattigvæsen, Vejvæsen, Skolevæsen med biografiske Notitser om Lærerne siden 1814, Brandvæsen, offentlige Vandløb, Tienden, Sundhedsvæsen m. H. t. Mennesker og Dyr